

[Økonomiministeren]

den skulle man så behandle efter de almindelige terminer. Men det, man kan kalde økonomisk lovgivning eller kriselovgivning, behandler man efter nogle andre procedure-regler, og hvornår vi kan blive færdig med dem, beror jo på, hvor meget vi kan nå at blive enige om. Det er selvfølgelig op til folketinget selv at finde ud af, om man vil forlænge perioden herinde til behandling af den side af sagen.

Skønnet for devalueringsevirkningen bliver selvfølgelig bedre og bedre, efterhånden som tiden skrider frem, for man får jo større basis for at kunne foretage bedømmelsen. Jeg vil da ikke nægte, at der kan blive og er tale om visse korrektioner i forhold til skøn, der er foretaget tidligere. Det må ligge i sagens natur, at sådan er det.

Jeg vil gerne medgive, at det er regeringens hensigt ved dette forslag at følge det princip, som er blevet fastlagt tidligere, at personfradragene og skalatrinene skal reguleres efter pristallene – det er jo også derfor, det er med i denne lovgivning. Det mener jeg er både logisk og hensigtsmæssigt, og derfor synes jeg sådan set, det er lidt trist, at de partier, som i øvrigt er enige i den betragtning, er så relativt skeptiske eller afvisende over for det forslag, vi her har fremsat.

Jeg tror, jeg kan bekræfte hr. Maisteds synspunkter om, at en sådan politik kun kan gennemføres af en socialdemokratisk regering. Når man hører, hvor ansvarsfri f. eks. hr. Maisted og hans parti er vedrørende de økonomiske problemer og deres løsning, er jeg sikker på, at det aldrig ville være muligt for hr. Maisted i hvert fald at fremsætte sådanne konstruktive forslag.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Selvfølgelig kunne man forvente, at økonomiministeren ville sige, at fremskridtspartiet var ansvarsløst, når det gjaldt den økonomiske politik. Men der er den forskel, hr. minister, på socialdemokratiet og fremskridtspartiet for øjeblikket, at vi har bevis for, at socialdemokratiet har ført en ansvarsløs politik. Vi har bevis for, at socialdemokratiet har fremmet arbejdsløsheden, øget underskuddet over for udlandet, skabt store offentlige underskud, undergravet dansk erhvervsliv osv. Her er altså klare beviser for

en regering, der pr. definition undergraver befolkningens levestandard og dens muligheder for at trives i et frit land. Den bevisførelse får ministeren jo noget svært ved at foretage over for fremskridtspartiet. Tværtimod har vi fremført fornuftige økonomiske synspunkter, der garanterer dansk erhvervsliv bedre vilkår at arbejde under og dermed bedre økonomiske vilkår for hele den danske befolkning.

Økonomiministeren (Ivar Nørgaard):

Jeg tror, det er ganske heldigt for hr. Maisted og hans politiske meningsfæller, at de aldrig nogen sinde skal bevise noget af det, de påstår.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Ja, det er da klart, at ministeren har den opfattelse. Det er bare synd for den danske befolkning.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Ove Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til det politisk-økonomiske udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af de kommunale styrelseslove.

(Lovforslag nr. L 170. Fremsat 13/3 80).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Egon Jensen (S):

Vi havde vel alle sammen regnet med, at kommunalreformen af 1970 med kun 277

[Egon Jensen]

kommuner mod de tidligere 1.350 og 14 amtskommuner mod 25 ville betyde, at de folkevalgte ville få mere arbejde og ansvar, hvorfor man hen ad vejen også har reguleret diæter og honorarer, så de var mere i overensstemmelse med arbejdets omfang. Også tabt arbejdsfortjeneste kom ind i billedet for at sikre, at de, der mistede deres indkomst på grund af kommunalarbejde, ikke af økonomiske grunde skulle holdes udenfor.

Vi har derimod ikke haft mulighed for at sikre, at alle kan få fri til og mulighed for at deltage i kommunalt arbejde. Her efterlyser jeg et columbusæg.

Vi havde i 1970 nok ikke regnet med, at det kommunale arbejde og opgavernes omfang ville blive så omfattende, som tilfældet er i 1980, og de bliver stadig væk større. Derfor kan man kun hilse indenrigsministerens forslag velkommen. Det er en slags genopretningsforslag og kan måske betyde, at kommunalbestyrelserne får en mere nuanceret sammensætning. Dette forslag løser ikke alle problemer, men det er et godt skridt på vejen. Det er klart, at der også i dette lovforslag er mange tvivlsspørgsmål, som skal afklares.

Hovedpunkterne i forslaget er for det første, at der indføres fast vederlag til kommunalbestyrelsesmedlemmer, som er pligtige til at modtage det sammen med normale mødediæter. Vederlaget kan efter forslaget erstattes med betaling for tabt arbejdsfortjeneste, hvis man vælger dette, for et år ad gangen. Spørgsmålet er så, hvad vederlaget skal fastsættes til, og det må vi jo se nærmere på i udvalget.

For det andet kan kommuner med et indbyggertal på 40.000 og derover fremover vedtage, at udvalgsformænd skal have heltidsløn, efterløn og pension, men til gengæld skal udvalgsformænd være fødte medlemmer af økonomiudvalget og vælges efter forholdstal for en 4-årig periode. Det er også godt, men jeg stiller spørgsmålet: hvorfor kun 40.000 og derover? Hvad magisk er der i de 40.000? Og hvad med andre udvalgsformænd og deres honorarer? Man kan også stille spørgsmålet: hvorfor skal almindelige udvalgsformænd kunne fyres i perioden på de 4 år, når lønnede ikke kan? Og hvorfor skal udvalgsformænd absolut være medlemmer af økonomiudvalget, når de alligevel ikke har et selvstændigt udøvende job og der ikke er tale

om en magistratsordning? Det taler vi videre om i udvalget.

For det tredje indføres der også en mulighed for vederlag til første viceborgmester og til fungerende udvalgsformænd. Det er et længe næret ønske og et savn, som har givet anledning til megen misfornøjelse. Jeg hilser dette med tilfredshed.

I tidsberegningen for diæter kan man nu – for det fjerde – også indregne medgået rejsetid, og det er rimeligt, særlig når det gælder amtsrådene. Der er mange gange lange afstande, og det er urimeligt, at man skal bruge lang tid uden at få noget som helst for det.

For det femte foreslår man, at økonomiudvalg skal bestå af borgmester og 2, 4 eller 6 medlemmer, højst 7. Jeg er af den opfattelse, at økonomiudvalget ikke må bestå af mindre end 5 medlemmer. Jeg synes, det betyder for stor en koncentration i økonomiudvalget.

For det sjette gives der mulighed for at komme af med en borgmester eller en udvalgsformand, som ikke vil efterkomme kommunalbestyrelsens beslutninger. Det er trist, at noget sådant er nødvendigt, men man må også i kommunalt arbejde arbejde på demokratiets vilkår, og man må også her give regler, der sikrer, at man ikke kommer ud for, at svage sjæle tager en sådan idé op.

Der er en række ændringer, som jeg ikke skal komme ind på ved denne lejlighed; også dem kan vi tale om i udvalget. Men jeg er måske lidt bekymret for, at man skærer for meget i antallet af medlemmer af udvalgene. Indenrigsministeren foreslår, at der højst må være 7, og hvis udvalgsformændene skal være fødte medlemmer af økonomiudvalget, har man dermed en begrænsning. Det er godt nok heltidslønnede, men det er det, man kalder mellemmagistrater. Jeg er klar over, at man ved forholdstalsvalg af formænd – og det er jo betingelsen – fratager et politisk flertal muligheden for at besætte alle eller næsten alle formandsposter, og det kan man nok leve med, eftersom kommunalbestyrelsen er den øverste myndighed og har afgørelsen i sagerne. Jeg har med tilfredshed noteret, at havneudvalget som tidligere behandles særskilt, og det synes jeg er rigtig.

Der er tale om en beskedent bedre honorering af et krævende og byrdefuldt arbejde. Vi lever i en sparetid, men skal vi have folk til at påtage sig det ansvarsfulde og næsten altid lidet taknemmelige arbejde i vort folkestyre,

[Egon Jensen]

må vi også ville midlerne, ellers dør vort kommunale selvstyre af mandskabs- og iltmangel. De økonomiske udgifter er meget beskedne og til at overse, og der er udelukkende tale om kommunale udgifter.

Jeg kan på socialdemokratiets vegne tilsi lovforlaget en positiv behandling, også inden denne folketingsssamling slutter.

Henrik Toft (V):

Venstre tillægger det kommunale selvstyre meget stor betydning. Derfor er det også rimeligt, at der er nogle ordentlige regler for dem, der skal udøve det.

Vi går positivt ind i behandlingen af de præciseringer, der er lagt op til efter lovforlaget. Det er i ret stor udstrækning bestemmelser, som der i stort omfang er administreret efter i praksis. Derfor er det meget relevant som optakt til en ny valgperiode, at man giver de amts- og kommunalbestyrelsesmedlemmer, som i praksis skal administrere nærdemokratiet, nogle velafprøvede regler for dets udøvelse.

Med regelmæssige mellemrum føres der en diskussion om kommunalbestyrelsesmedlemmers vederlag. I den forbindelse vil jeg da godt nævne, at selv om det er væsentligt, at der ikke økonomisk skal lides for store økonomiske afsavn på grund af varetagelse af det borgerlige ombud, som medlemskab af et kommunalt råd er, kan vi nok ikke – og bør nok heller ikke – gøre reglerne så gode, at det af den grund bliver eftertragtet.

Men når det er sagt, finder jeg, at bestemmelserne om en ligestilling af offentligt ansatte, som hidtil har kunnet få tjenestefri i 30 dage, med andre gennem ydelse af et fast vederlag nok vil være hensigtsmæssige.

I bemærkningerne står der, at et sådant vederlag påregnes der nærmere forhandlet om, men jeg vil da gerne bede indenrigsministeren nævne, i hvilken størrelsesorden han har tænkt sig vederlaget. Det havde været meget rimeligt, om der havde stået i bemærkningerne, hvilken størrelsesorden der er tænkt på.

Venstre vil støtte en ny udformning af § 66. I et demokrati er det uacceptabelt, når nogle, som har modtaget valg til at administrere lovgivning, ikke selv vil rette sig efter lovlige vedtagelser, som det er vedkommandes simple pligt at lade bringe til udførelse.

Derfor finder vi den nye paragraf yderst relevant.

Herudover er der nogle spørgsmål, som vi vil søge belyst i udvalget. Venstre tilsiger hermed en grundig udvalgsbehandling.

Flemming Jensen (KF):

I sin begrundelse for forslaget peger ministeren bl. a. på, at baggrunden skal søges i det stigende arbejdspress, som bl. a. kommunalreformen har givet, og der er jo også statistisk belæg for dette pres, selv om jeg har den opfattelse, at presset er såre ulige fordelt her som så mange andre steder i samfundet.

Kommunalreformen sammen med de mange opgaveoverførsler skulle have medvirket til, at vi dels har en skæv sammensætning i de kommunale råd, dels ser et betydeligt frafald i løbet af en valgperiode. De sidste tal i Danske Kommuner, nr. 6, 1980, viser, at 227 medlemmer af de kommunale råd – det skulle svare til 5 pct. – skulle have nedlagt deres hverv siden sidste valg, men det skal også føjes til, at kun 45 af dem opgiver arbejdet som årsag og 40 helbredstilstanden.

Det er muligt, at arbejdspresset har været en væsentlig årsag til en del af frafaldet, men det er opfattelsen i den konservative gruppe, at også andre faktorer har haft indflydelse, faktorer, som næppe ændres alene med et højere vederlag.

Den uro, som hersker i samfundet, den tone, som er kommet ind også i det kommunalpolitiske liv mange steder, tror jeg er medvirkende til at skræmme mange væk fra kommunalpolitik. Husk på, det er mindre enheder, vi her står i!

Det problem løses naturligvis ikke ved ministerens forslag, men kun ved, at der skabes baggrund for en anden indstilling til og en anden respekt for hinanden.

I betænkning nr. 894 1980 om de kommunale styreformer står bl. a. på side 148 – jeg citerer:

»Mens hovedparten af arbejdet før bestod i at tage stilling til enkeltsager ... består en stadig større del af arbejdet ... i dag i at tage stilling til planlægning, prioritering og lignende ...«

Jeg er bange for, det kun er delvis rigtigt. Det er nok rigtigt, at man har pålagt kommunerne at udarbejde forskellige såkaldte langsigtede planer en gang imellem, uden at

[Flemming Jensen]

man i øvrigt kan se formålet, men det har desværre ikke betydet, at antallet af enkeltsager er faldet drastisk, endsige faldet væk. Der er sket det mange steder, at i stedet for et enten-eller er det blevet et både-og, og det kan medføre åbne byrådsmøder på 6-7 timer efter udvalgsbehandlingen.

Vi må derfor snarest se, tror vi, på arbejdets tilrettelæggelse og, som det nævnes et sted i den omtalte betænkning, på embedsmændenes uddannelse. Tilrettelæggelsen er selvfølgelig kommunernes egen sag. Men så kunne vi måske se på de rent ydre arbejdsbetingelser. Der er nemlig en ganske enorm forskel på at have administrationen til rådighed og så at være i opposition, og det er der også i kommunerne. Må jeg her henvise til Kommunernes Landsforenings konference den 30.-31. oktober 1979 - det er bilag 6 i den før omtalte betænkning - hvor man resumerer:

»Man fandt, at en bedre økonomisk stilling for de folkevalgte var ønskelig, men at det væsentligste var at få lettet arbejdspresset.«

Samme sted taler man i den forbindelse om en sekretærordning, adgang til forskellige hjælpemidler m. v., men der er ikke noget egentligt ønske om den mellemform, ministeren her introducerer.

Når jeg understreger, at arbejdsformen og arbejdsforholdene er afgørende, betyder det ikke, at det konservative folkeparti på forhånd afviser dette forslag, men vi vil se meget nøje på, om man ad denne vej kan løse de problemer, der påpeges. Det hjælper ikke, at vi øger politikernes indsigt, hvis problemerne stadig består. Problemet er de underrepræsenterede grupper, og problemet er jo også, hvad aflønningen skal være. Hr. Henrik Toft har nævnt det. Ministeren siger, at der skal forhandles mellem ministeriet og de kommunale organisationer om det. Jeg går ud fra, at det forelægges her. Det er jo ganske væsentligt, når vi skal tage en endelig stilling, at vide, hvilken størrelsesorden man økonomisk har tænkt sig.

Det er positivt, at det bliver frivilligt, i hvilket omfang man vil vælge den ny form, men jeg mener også, der kan være problemer med at gøre udvalgsformænd til automatiske medlemmer af økonomiudvalget.

Det understreger jo bl.a., at vel er vi alle sammen lige, men der er altså nogle, der er

mere lige end andre, og det kan i virkeligheden hæmme den koordinering, ministeren taler om.

Og så har jeg for øvrigt med interesse bemærket, at man åbenbart foregriber begivenhedernes gang, når man i bilag 6 taler om professionaliseringen af - og så står der søreme »politikerehvervet«, politikerehvervet!

Må jeg om vægringsparagraffen sige, at det er beklageligt, at den er nødvendig, men har man betænkt, at hvis en borgmester eller udvalgsformand fjernes, skal pladsen naturligvis, det er klart, besættes af en fra samme gruppe, og så kan man jo forestille sig, at cirkus begynder forfra.

Det konservative folkeparti vil gerne være med til at skabe den størst mulige ligestilling. Vi vil gerne være med til at skabe de bedst mulige arbejdsforhold, og her kan folkettinget måske gøre noget, bl.a. ved at gøre noget mindre, og ministeriet kunne gøre noget, bl.a. ved at lave nogle færre, mere overskuelige og billigere cirkulærer. Vi vil også gerne kigge på begrebet kritisk revision under udvalgsarbejdet.

Men i det store og hele vil vi naturligvis, som det er fremgået af, hvad jeg har sagt - håber jeg da - arbejde seriøst med dette forslag og lade udvalgsarbejdet afklare, om forslaget kan løse nogle af de påpegede problemer.

Tang Sørensen (FP):

I disse dage er det 10 år siden Danmark fik en kommunalreform, der indebar en væsentlig reduktion af antallet af kommuner, nemlig til 277 kommuner og 14 amtskommuner. Jeg tror, at denne kommunalreform var et gode for det kommunale selvstyre, og derfor er det måske naturligt, at vi på nuværende tidspunkt tager styrelsesloven op til revision.

Der er ganske givet en lang række områder, vi trænger til at få den nuværende styrelseslov justeret på. På en lang række områder inden for styrelsesloven trænges der til en nærmere præcisering af, hvad der egentlig menes med de forskellige paragraffer. I øjeblikket er det på en lang række områder et fortolkningsspørgsmål, hvad styrelsesloven siger, og jeg har ved gennemlæsning af det lovforslag, der foreligger i dag, fundet ud af,

[Tang Sørensen]

at på en lang række områder forsøger man at præcisere disse uklare paragraffer i den nuværende styrelseslov. Men det er klart, at det arbejde, der udføres ude i de enkelte kommunalbestyrelser i dag, er af en helt anden karakter end før kommunalreformen pr. 1. april 1970, og det er vel også baggrunden for, at det er nødvendigt at justere og regulere den nuværende styrelseslov.

Der er en række af disse forslag om ændringer af styrelsesloven, som man kan være enig i, men der er så sandelig også en række, som man kan være uenig i.

Den nu foreslåede § 15 i styrelsesloven, hvori man præciserer, hvornår man kan indkalde en stedfortræder til kommunalbestyrelsen, er et gode. Det er et område, der i dag er en hel del uklarhed om, og jeg synes, at ministeren har haft en særdeles heldig hånd ved udformningen af denne nye § 15, som klart præciserer, hvornår og hvorledes man indkalder sin stedfortræder.

Men hvis man går videre i lovforslaget, er der også en række punkter, som jeg ikke er enig med ministeren i. Jeg er ikke enig i ministerens forslag om, at udvalgsformændene i en ganske almindelig landkommune bestående af 7.000, 8.000 eller 10.000 indbyggere skal have efterløn, når udvalgsformandsperioden er udløbet. Der står jo i den foreslåede § 16, stk. 7, at nu indføres en efterlønsordning, også ude i de ganske almindelige primærkommuner, for udvalgsformændene.

Jeg er ikke enig i, at vi gennem styrelsesloven, nemlig styrelseslovens § 34, nu skal tvinge de få kommuner, der i Danmark har den meget fornuftige ordning, efter min opfattelse, at en borgmester ikke skal have borgmesterpension, når han fratræder – og det er jo i særdeleshed nogle mindre, vestjyske kommuner, som har indtaget denne fornuftige stilling – til at indføre en borgmesterspensionsordning. Jeg tror, de fleste vil give mig ret i, at den nuværende borgmesterspensionsordning er dette lands bedste pensionsordning overhovedet. Det er således i dag, at man i heldigste – eller måske uheldigste – tilfælde kan sende en borgmester på pension efter 4 år og 1 dag. Bare han påbegynder anden periode, kan han få pension, såfremt der måtte være lægelige årsager dertil; ellers kan han få det efter to fuldførte perioder, og det indebærer jo, at vi i realiteten har en række mennesker siddende, der har været

borgmestre, men som fratræder i en forholdsvis ung alder og oppebærer en forholdsvis stor pension i en lang årrække. Jeg mener, at det stadig væk må være en frivillig sag, om de enkelte kommuner ønsker en borgmesterspensionsordning eller ej, og derfor kan jeg ikke gå ind for denne ændring af § 34.

Jeg synes heller ikke om det nye forslag til § 65, hvorefter man ønsker i kommuner med mindst 40.000 indbyggere at indføre en mellemting mellem magistratsordningen og den nuværende styreform. Jeg tror, at det, man lægger op til her, er, at man i mange kommuner ude over landet får en række kommunalpolitikere, som mere eller mindre bliver levebrødskommunalpolitikere, og det finder jeg særdeles uheldigt. Jeg finder, at det med at deltage i kommunalpolitisk arbejde stadig væk må være et spørgsmål om lyst, også om tillid hos den befolkning, man bliver valgt af, og det skal ikke være således, at det bliver attraktivt at deltage i det kommunalpolitiske arbejde ud fra et økonomisk synspunkt.

Det er de negative ting, der er i lovforslaget. Jeg medgiver ministeren, at der er en lang række punkter i lovforslaget, som er positive, og jeg vil gerne sige, at dette lovforslag efter min opfattelse, hvis det skal have en saglig behandling, vil kræve en meget, meget lang udvalgsbehandling, hvor der kan stilles en lang række spørgsmål. Det er så omfattende et område, at jeg tror, udvalget vil få et meget stort arbejde med at gennemtrawle dette lovforslag og stille de nødvendige ændringsforslag.

Jeg kan herved tilsige fremskridtspartiets velvillige behandling af lovforslaget, men jeg kan ikke her på stående fod sige, at fremskridtspartiet vil stille sig velvilligt til lovforslaget, da det indeholder en række punkter, vi ikke finder heldige.

Birthe Nielsen (SF):

Jeg spørger ligesom hr. Egon Jensen: hvorfor det magiske tal 40.000 indbyggere i den mellemformskommune, man snakker om her?

Ud over det vil jeg da godt sige med hensyn til de faste vederlag, at jeg synes, det er et fremskridt, at de mennesker, som ikke før har haft mulighed for at deltage i det kommunale arbejde, ikke skal være afskåret fra

[Birthe Nielsen]

dette på grund af økonomiske forhold. Men det, jeg nok kunne savne lidt i forslaget, er, hvordan man sikrer, at mennesker ikke bliver fyret, hvis de går ind i det kommunale arbejde. Hvilken beskyttelse ligger der? Det kan jeg ikke se i selve styrelseslovsforslaget.

Det, der nok er den største ændring i lovforslag nr. L 170, er netop mellemformsstyrede kommuner og amter. Udvalgsformændenes arbejdsbyrde er blevet så stor i disse amter og kommuner, at man skal indføre fast løn og pension samt efterløn. Det er jo sådan i dag, at disse udvalgsformænd i forvejen får en del af borgmesterlønnen, nemlig 20 pct. eller 25 pct. Hvad er forskellen mellem det vederlag, som indenrigsministeren tænker sig at indføre, og det, der eksisterer i dag?

Herudover er jeg som tidligere ordførere betænkelig med hensyn til, at udvalgsformændene skal være fødte medlemmer af økonomiudvalget, og at man samtidig kan begrænse antallet af stående udvalg. Vil det betyde, at der er kommunalbestyrelsesmedlemmer, som ikke kan få plads i et stående udvalg? Og hvad betyder det, når man siger, at der højst må være 7 medlemmer i økonomiudvalget? Jeg vil godt vide, hvordan man har fundet frem til netop dette tal. Det blev også sagt tidligere af hr. Egon Jensen. Oven i købet skal der kunne være økonomiudvalg, hvori der kun er 2-4-6 personer, og det synes jeg er en indskrænkning og en centralisering af magten, som vi fra SFs side ikke bryder os særlig meget om.

Der er en anden ting, jeg godt vil sige i forbindelse med det samme spørgsmål. Ministeren foreslår selv i bemærkningerne til lovforslaget nogle indgrebsmuligheder over for en borgmester, rådmand eller udvalgsformand, hvis det drejer sig om de større kommuner, hvor en udvalgsformand ikke kan fyres - men han kan altså suspenderes. Her siger indenrigsministeren, at man har været ude for et enkelt tilfælde i en magistratskommune, og derfor har man været nødt til at ændre denne lov og skærpe retsprincipperne, bl.a. kan man nedsætte vedkommendes vederlag til ½.

Dér er mit spørgsmål, om dette vedrørende disse udvalgsformænd, borgmestre og rådmand er et enkeltstående tilfælde. Det vil jeg da meget gerne have nærmere belyst i udvalget, for der må da være andre situationer, hvor det samme har været tilfældet. Nu gri-

ber man altså pludselig ind, fordi man åbenbart i et enkelt tilfælde mener, at en borgmester har opført sig på en sådan måde, at man er nødt til at ændre hele grundlaget for det kommunale arbejde.

Jeg hilser med tilfredshed i forslaget, at man kan indkalde stedfortrædere også under budgetbehandling. Det mener vi er et gode, lige så vel som vi mener, det er et gode, at man, hvis et medlem har forfald i mindst 1 måned, kan indkalde stedfortræderen.

Hvis jeg til sidst skal sige noget om forslaget som helhed, så beklager jeg, at dette forslag ikke har været udsendt til høring i de kommuner og amter, det vedrører, især de 36 kommuner, som bliver berørt af dette lovforslag. Det mener jeg godt der havde været tid til, og jeg kan se på indenrigsministerens bemærkninger, at han selv beklager, at der ikke har været tid til det. Da lovforslaget først skal træde i kraft den 1. januar 1982, måtte der have været mulighed for, at det kunne have været sendt til høring i de kommuner, som netop dette forslag vedrører, så vi derigennem havde haft bedre muligheder for at bedømme, hvad kommunerne mener om det.

Dræbye (RV):

Det er naturligt, at der nu, 10 år efter at Kommunalreformen blev tilendebragt, laves en række vurderinger af, hvorledes den meget omfattende administrative og politiske ændring af kommunestyret er forløbet. Kombinationen af en reduktion af antallet af kommuner til ¼ eller ½, en betydelig opgaveoverførsel fra staten til kommuner og amtskommuner, en revideret byrdefordeling og en række nye opgaver, først og fremmest skabt af den almindelige samfundsudvikling, har helt afgjort øget trykket på kommunerne, ikke mindst på de kommunale folkevalgte repræsentanter. Det har givet anledning til debat og udredningsarbejde, og det har givet anledning til usikkerhed omkring de kommunale politikeres rolle og en debat om vilkårene for det kommunale styre i det hele taget.

Med udredningsarbejdet tænker jeg især på betænkningen om nærdemokrati, på den nye betænkning, som dette lovforslag bygger på, »Kommunale styrelsesformer og kommunalpolitikeres arbejdsvilkår m.v.«, og endelig på debatoplægget til Kommunernes Landsforenings delegeretmøde sidste år, »Kommu-

[Dræbøye]

nalt selvstyre – myte eller virkelighed«. Med helt forskellige perspektiver er der heri behandlet en række problemer for det lokale demokrati. Jeg kan vel nok tillade mig at kalde det symptomatisk, at det netop er betænkningen om de kommunale styrelsesformer og kommunalpolitikeres arbejdsvilkår, der umiddelbart er omsat i et lovinitiativ i form af det foreliggende forslag til ændringer i styrelseslovgivningen, og ikke f. eks. betænkningen om nærdemokrati.

Derfor skal jeg understrege, at det radikale venstre fortsat mener, at der er behov for debat om og stillingtagen til det kommunale styres funktion i vore dages samfundsofbygning, det kommunale demokrati, nærsamfundene og muligheden for at overføre beføjelser og opgaver fra kommunalbestyrelserne til de nære miljøer, i takt med at belastningen på kommunerne øges af de førnævnte grunde. Vi er naturligvis helt opmærksomme på, at dette ikke har været sigtet med det foreliggende lovforslag, men vil alligevel efterlyse indenrigsministerens mening om behovet for mere dybtgående overvejelser omkring det kommunale styre.

Som tidligere ordførere vil jeg også beskæftige mig med de to mere principielle ændringer, som er indeholdt i lovforslaget.

For så vidt angår forslaget om, at kommunalbestyrelsesmedlemmerne skal have fast vederlag som supplement til diæterne med det formål at give dem mulighed for at samordne kommunalbestyrelsesarbejdet med deres civile arbejde, kan vi give tilslutning til princippet. Det er klart, at vi under udvalgsarbejdet skal se nærmere på størrelsesorden og fordeling, men det har andre også været inde på.

Derimod er vi ikke så lidt skeptiske ved forslaget om en mellemform mellem udvalgsstyre og magistratsstyre. Uanset at udvalgsformændene i forslaget vælges efter forholdstalsvalg, så indeholder forslaget i sin konsekvens en koncentration af indflydelse til økonomiudvalget, som maner til betænkelighed. Samordning er afgjort nødvendig, og mere udstrakt samordning, end tilfældet er i dag, vil der være behov for, men spørgsmålet er, om det er nødvendigt med den pris for samordningen, som ligger i koncentrationen omkring økonomiudvalget. Vi tvivler.

Til denne konkrete betænkelighed knytter sig en mere generel, nemlig en betænkelighed

ved det rimelige i at gennemføre to forskellige styrelsesformer for kommunerne. Det var netop noget, man slap for ved kommunalreform.

Ud over disse to meget principielle ændringer er der en række mindre omfattende ændringer i forslaget. Om dem vil vi generelt sige, at de forekommer at være en rimelig tilpasning til den eksisterende praksis og den eksisterende juridiske fortolkning af de gældende regler. Men der skal alligevel knyttes nogle korte bemærkninger til punkter, vi vil rejse under udvalgsarbejdet.

Er det rimeligt, at kommunalbestyrelsesafgørelser om indkaldelse af stedfortræder ikke kan ankes af den pågældende til enten tilsynsråd eller indenrigsministerium? Er det rimeligt, at det helt er op til kommunalbestyrelsen, om medlemmer af skolekommission, ligningskommission m. fl. skal have ret til diæter, eller kunne man forestille sig, at sådanne kommunale organer, fastlagt i anden lovgivning, umiddelbart skulle være omfattet af diætregerne? Er det rimeligt helt så håndfast at afvise muligheden for observatørordninger for mindretalsgrupper, f. eks. i økonomiudvalget vedrørende budgetlægningen, som det er udtrykt i bemærkningerne, selv om ordet »observatørordninger« vist ikke er nævnt? Er det rimeligt at afvise en personlerepræsentation ved udvalgs møder, uanset om den pågældende kommunalbestyrelse kunne finde det hensigtsmæssigt, at en sådan fandtes? Skulle en ret til at afgøre sagen på udvalgs og kommunalbestyrelses vegne ikke i givet fald indeholde en pligt, måske endda en skærpet pligt til orientering af kommunalbestyrelser og udvalg, eventuelt en direkte mindretalsbeskyttelse?

Endelig kunne man måske også, og det gælder ikke mindst, når man læser den vægt, der i bemærkningerne og i udformningen af de nærmere regler omkring loven lægges på det, overveje, om ikke det var rimeligt at indføje de kommunale organisationer i lovgivningen, således at bl. a. deres styrelsesformer blev underkastet den samme omhyggelige kontrol, som vi underkaster kommunalbestyrelsernes styrelsesformer. Der er i hvert fald i bemærkningerne en række argumenter for, at de har ikke så lidt offentlig interesse. Man kan endelig spørge, om ikke det skulle overvejes, om et konstruktivt mistillidsvotum til borgmesteren kunne resultere i borgmester-

[Dræbye]

skifte; det er i så fald i de tilfælde, hvor der ikke er tale om forholdstalsvalg.

Jeg skal med disse bemærkninger, kritiske indvendinger og positiv tilslutning som udgangspunkt love ministeren et sagligt, positivt og kritisk udvalgsarbejde.

Mimi Jakobsen (CD):

Flere ordførere har jo allerede i dag – med rette, synes jeg – givet tilslutning til forslaget, fordi det på mange måder er en udmærket tillem্পning til den praksis, der eksisterer. Jeg vil godt ud over den generelt positive holdning, vi har til forslaget, komme ind på nogle ganske få emner.

Det er klart, at noget af det, der vil blive bemærket og diskuteret meget omkring dette forslag, er spørgsmålet om fast vederlag til kommunalbestyrelsens medlemmer. Skal vi nu til i folketinget i sparetider at bevilge vore politiske kolleger i de kommunale råd et fast vederlag? Derom kan jeg sige, at det glæder vi os meget over at vi skal. Det er et fuldstændig rimeligt og i højeste grad påkrævet initiativ, der er taget her, og jeg håber, at vederlaget bliver af en størrelse, vi kan være bekendt.

Jeg deler ikke de tidligere ordføreres betæneligheder med hensyn til, at det nu vil blive økonomiske momenter, der spiller ind, når man stiller op til valg til en kommunalbestyrelse. Jeg tror i al fald, at den pågældende hurtigt vil blive klar over, at går man ind for pengenes skyld, så er det en meget dårlig forretning, man har gjort, og det vil sikkert også gælde, efter at man forhåbentlig får fastsat et rimeligt vederlag. Der er ingen tvivl om, at den stærkt forøgede arbejdsbyrde, der er blevet pålagt kommunalbestyrelsesmedlemmer, og som har resulteret i et betydeligt frafald rundt omkring i de kommunale råd, må kræve en meget hurtig indsats.

Det gælder selvfølgelig også bestræbelserne for et øget nærdemokrati og arbejdet med nærdemokratiet, som jo ikke blomstrer op af sig selv. Jeg tror, vi må erkende, at trods de mange smukke ting, der siges om nærdemokrati, så fremkommer nærdemokratiet ikke ved, at borgerne henvender sig til kommunalbestyrelsens medlemmer. Det er i allerhøjeste grad kommunalbestyrelsens medlemmer, der selv må ud og møde borgerne, hvor de færdes, og ikke omvendt. Det er ikke

kommunalbestyrelsens mødesal, der danner rammen om den store månedlige komsammen mellem borgere og kommunalbestyrelse. I de allerfleste tilfælde møder der kun nogle ganske få interessegrupper op. Kommunalbestyrelsens medlemmer må have en økonomisk, i hvert fald symbolsk mulighed for at frigøre sig for deres arbejde og deltage i de arrangementer, borgerne selv foranstalter, og igennem det udføre noget opsøgende arbejde. Det tror jeg er den eneste måde, vi får gjort de smukke ord om nærdemokrati til realiteter.

Jeg vil godt give den socialdemokratiske ordfører ret i, at der bestemt ikke bør sidde mindre end 5 personer i økonomiudvalget, og jeg er heller ikke uden de samme betæneligheder som hr. Dræbye, når det drejer sig om den koncentration, der nu kommer til at være omkring økonomiudvalgets arbejde. Jeg forstår udmærket godt, at man ved at sikre forholdstalsvalgte udvalgsformænd kan sprede noget af den koncentration, der i øjeblikket eksisterer, hvor et enkelt parti næsten kan sætte sig på samtlige formandsposter. Men på den anden side set må jeg sige, at i kommuner, der har bare et vist antal stående udvalg, vil der jo ikke blive yderligere plads i økonomiudvalget til andre kommunalbestyrelsesmedlemmer.

Der kan især i nedskæringstider selvfølgelig siges meget godt for, at det især er udvalgsformændene, der sidder i økonomiudvalget og derved bliver taget til indtægt for de beslutninger, der træffes dér. De er medansvarlige for, at tingene nu også kommer til at fungere i de udvalg, som de er formænd for. Specielt i en nedskæringsperiode ser dette forslag ud, som om det er designet til denne situation.

Men så vil jeg til gengæld opfordre ministeren til endnu en gang at overveje regler om en slags observatørordning. Der har i mange kommuner kørt rimelige ordninger med eller uden indenrigsministerens velsignelse, men stadig væk ordninger, hvor repræsentanter for de mindre partier, som ikke har chance for at komme i økonomiudvalget, kan overvære møderne og dermed orientere sig bredt om, hvad der foregår i kommunen. Økonomiudvalget er jo det samlende udvalg, hvorigennem man følger med i, hvad der foregår også i andre udvalg.

[Mimi Jakobsen]

Jeg tror, det er vigtigt, at man lader kommunerne selv finde ud af dette, så der ikke bliver en slags tilkaldevagtordning, hvor man kan sidde på en bænk og vente på, om man nu kan blive inddraget i en eller anden sags behandling. Kommunerne skal selv finde ud af, at de ikke har noget imod, at repræsentanter for andre partier overværer økonomiudvalgets møder. Selvfølgelig kan det altid lukkes ved løn- og personalesager og i andre tilfælde, men man må som hovedregel lade kommunerne selv finde ud af det og lade den enkelte kommunalbestyrelse fastlægge den måde, den vil arbejde på. Det vil jeg meget henstille til ministeren at vi kan få taget op under udvalgsarbejdet. Jeg tror, at dette specielt med den nye status, økonomiudvalget skal have, og som jeg kan tilslutte mig, bliver en meget væsentlig ting.

Det udvidede grundlag for at indkalde stedfortrædere synes jeg er meget godt. Det er glimrende, at man nu får blødet noget op de helt forældede og stive regler, der er. Ét er, at det skal være meget svært at træde ud af en kommunalbestyrelse – det er det jo også, man ser folk foretage de underligste krumspring med at flytte til andre kommuner et døgn tid for bare at slippe for den byrde, det er at sidde i en kommunalbestyrelse – men det må i hvert fald være sådan, at man også af andre grunde end alvorlig sygdom kan få ret til at indkalde en stedfortræder i en måneds tid eller mere. Jeg synes også, det er helt rimeligt, at man ved så væsentlige afgørelser som ved et budgets anden behandling og selvfølgelig ved et konstituerende møde kan sende sin stedfortræder, hvis man selv er forhindret i at komme til stede.

Med hensyn til den meget omtalte værgingsparagraf, som også er en af de ting i dette forslag, som givetvis vil give anledning til de store overskrifter i pressen, må jeg sige, at det selvfølgelig ikke er et problem, som man kender fra ret meget mere end en enkelt sag, det er der ingen grund til at lægge skjul på. På den anden side set er problemet altså opstået, og jeg synes, at den skitserede facon i dette lovforslag, hvorpå man skal behandle en sådan sag, virker meget rimelig, den virker som en sikring for den enkelte, men samtidig som en sikring for det flertal, som har anbragt den pågældende dér, for at man får udført det arbejde, der er bestilt.

Alt i alt kan vi give positiv tilslutning til forslaget. Jeg har kun for alvor indvendinger med hensyn til disse observatørordninger vedrørende økonomiudvalget. Jeg tror, det bliver nødvendigt at få åbnet op dér. Man vil udelukke alt for store dele af kommunalbestyrelsen, alt for mange mindre partier fra at deltage, og da vi ikke har en 5 pct.s spærregænse til kommunevalgene – jeg skal ikke give ministeren ideen til det – synes jeg nok, det må være rimeligt, at man også giver de mindre partier lejlighed til at medvirke alvorligt og seriøst i det kommunale arbejde.

Tyroll (VS):

Det er blevet bemærket om dette forslag, at der i det skulle være indeholdt en bestemmelse, som skulle sikre, at også borgmestre af forskellig karakter kommer til at efterkomme demokratiets vilkår. Det er denne del af forslaget, jeg vil beskæftige mig mest med på grund af den begrænsede taletid. Jeg vil altså gå lidt lettere hen over de små enkeltheder, der ellers er i forslaget.

Se, nu kunne man jo vælge et andet udgangspunkt end det, som udvalget, der har afgivet betænkning om disse problemer, har gjort. Det har nemlig sagt, at det udelukkende drejede sig om, at det udvalg skulle beskæftige sig med de retlige aspekter i sagen. Det skulle udelukkende beskæftige sig med borgerrepræsentationens funktion og ikke med forholdet mellem borgerrepræsentationen og den befolkning, der har valgt borgerrepræsentationen, ikke med de interesser, som det ellers drejer sig om, der skal varetaget. Det har man altså omhyggeligt taget som udgangspunkt i behandlingen af problemerne, og det synes jeg nok viser, at man kunne have taget et andet udgangspunkt. Man kunne have taget udgangspunkt i spørgsmålet om, i hvilket omfang det er muligt, at forskellige grupper i den pågældende kommune har mulighed for at få deres interesser tilgodeset.

Nu tages der udgangspunkt i en sag, som har været meget omtalt. Det drejer sig om nægtelse af at sætte en ordre i værk om, at en række bygningsarbejdere skulle arbejde med sundhedsskadelige stoffer, altså med fare for deres sundhed og helbred i forbindelse med dette arbejde. Det blev altså næg-

[Tyroll]

tet fra en borgmesters side at sætte dette arbejde i gang.

Det er helt klart fra vores side, at vi ikke finder, det burde være muligt at træffe en sådan beslutning, hvor man tvinger bygningsarbejdere til at påtage sig et stykke arbejde, hvor de mener, at deres liv og helbred bliver sat på spil, hvor der er stor fare for, at bl.a. en kræftmistanke vil blive bevist ved, at nogle måske pådrager sig kræftskader.

Her var der tale om, at adskillige var modstandere af den beslutning, borgerrepræsentationens flertal tog, og som et stort flertal forsøgte at få igennem arbejdstilsynet og hos arbejdsministeren. Ja, der var ikke de muligheder, socialdemokratiet ikke brugte, når det drejede sig om at gennemføre denne beslutning. Vi så også, hvordan 6.000 bygningsarbejdere demonstrerede imod, at man på denne måde ville pålægge dem at arbejde med sundhedsskadelige stoffer.

Der har også være andre sager. Der har været spørgsmålet om, hvordan man tilrettelægger byfornyelsespolitikken, hvilke muligheder der er, for at man kan få indflydelse på den byfornyelsespolitik, der gennemføres. Her har det bl.a. drejet sig om, hvilken byfornyelse der skal ske i den sorte firkant, hvor man vil nedlægge byggelegepladsen, og hvor man vil overbebygge området og ikke vil sikre det antal daginstitutioner m.m., som man er interesseret i i det område.

Men der har også været andre sager, som jeg godt vil holde fast i. Det hænger sammen med, at det forslag, der er lagt frem her, i virkeligheden kun drejer sig om, at flertallet skal have mulighed for at nedgøre et mindretal, der forsøger at få varetaget nogle befolkningsgruppers interesser.

Der har f.eks. været tale om en sag i Nansensgadeområdet, hvor der har været udarbejdet planer om, at det skulle overgå til at være kontorkomplekser, og hvor der har været udført et effektivt stykke arbejde fra beboerorganisationen i Nansensgadeområdet for at få ændret denne planlægning. Man oplyste borgerrepræsentationsmedlemmerne om, hvad det drejede sig om, og det lykkedes også – ganske vist i forbindelse med en valg-situation – at få ændret beslutningen. Man fik en enstemmig beslutning om, at der skulle udarbejdes nye planer. Det var i februar 1975, man pålagde den daværende konservative borgmester, A. Wassard, at udarbejde en

ny plan snarest efter sommerferien eller måske allerede inden sommerferien. Denne plan har aldrig set dagens lys. Selv efter at der blev rykket for en sådan plan to år senere, kom der ikke en plan på bordet. Dette har været behandlet af indenrigsministeriet, men alligevel siger man, at der kun er ét tilfælde.

Et andet tilfælde kan nævnes, nemlig spørgsmålet om, hvordan man har behandlet børnehaven Stærevænget, hvor man også havde en beslutning i borgerrepræsentationen i København om, at socialborgmester Pelle Jarmer på trods af de forskellige forsøg på at forhindre indgåelse af driftsoverenskomst skulle indgå driftsoverenskomst med den pågældende daginstitution. Alligevel har socialborgmesteren i København benyttet alle mulige krumspring for at undgå og for at omstøde den beslutning, der var truffet. Helt klart har socialborgmesteren siddet denne beslutning overhørig.

Når man har forsøgt fra et mindretals side at fastholde disse beslutninger, så har det vist sig, at flertallet har kunnet forhindre noget sådant. Det viser helt tydeligt, at det, det drejer sig om, er, at et flertal i kommunerne kan fortsætte med at sidde beslutninger overhørig, mens et mindretal vil blive forfulgt for de forsøg på at tilgodese befolkningens interesser, som de forsøger at komme igennem med.

Steffensen (KrF):

Principielt er kristeligt folkeparti enig i, at det ideelle ville være, om alt politisk arbejde både i amter og kommuner kunne være ulønnet og hvile på idealisme og interesse for sagen. Men det er en kendsgerning, at arbejdsbyrden er blevet stadig større, og i mange tilfælde er det en betydelig belastning at være medlem af et byråd og/eller et amtsråd. Det er derfor blevet særdeles vanskeligt for folk, der har landbrug eller er i et liberalt erhverv, at påtage sig et kommunalt eller amtskommunalt hverv, hvilket fremgår af, at det ikke er vanskeligt at finde eksempler på, at mennesker fra de liberale erhverv har måttet opgave et sådant hverv.

Forslaget om et fast vederlag vil udjævne den forskel, der er mellem privat og offentligt ansatte, en udjævning, som kristeligt folkeparti ser positivt på. Det kommunale arbejde bør dog ikke i sig selv være et levebrød

[Steffensen]

efter vores opfattelse. Der er i øvrigt mange detaljer i forslaget, som vi gerne ser nærmere på i udvalget.

Den anden del af forslaget om det, man kalder mellemformsstyret for amter og kommuner, ser vi med langt større betænkelighed på. Vi synes af rent principielle grunde, at det er en skidt idé, man dér lancerer. Hvis man får denne organisation iværksat, så lægges der op til, at man koncentrerer arbejdet på ganske få hænder i økonomiudvalget og hos udvalgsformændene, og det mener vi hverken er ønskeligt eller rigtigt.

Der er i øvrigt både på dette område og på så mange andre områder, som lovforslaget i øvrigt omtaler, en lang række spørgsmål, vi gerne vil have belyst nærmere i udvalget, men vi vil dog gerne se positivt på lovforslaget dér.

Flygaard (DR):

Retsforbundet vil se velvilligt på det foreliggende lovforslag. Som det fremgår af lovforslaget og også af ministerens bemærkninger til det, så koncentrerer lovforslaget sig om 3-4 hovedpunkter. Det er et spørgsmål om udvalgenes arbejdsform, det er et spørgsmål om økonomiudvalgets placering i forhold til andre udvalg, det er et spørgsmål om borgmesterens stilling, og det er endelig spørgsmålet om formen for aflønning af medlemmer af kommunalbestyrelser og amtsråd.

Der er ingen tvivl om, at man med de større kommuner, vi fik ved kommunalreformen i 1970, og den udvikling, der i øvrigt har fundet sted i samfundet, har fået et større arbejdspress i mange kommunalbestyrelser. Det kan tit være meget vanskeligt for kommunalbestyrelsesmedlemmerne at få tid, og selv om de måske har rimelig god tid, da trods alt at magte rent teknisk at sætte sig ind i det. Men man står nok her over for, som man gør så mange steder, på den ene side hensynet til nærdemokratiske betragtninger, på den anden side hensynet til at få det til at fungere rimeligt også ud fra et administrativt synspunkt.

Dernæst vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger om økonomiudvalgets placering.

Hvis det er således, at man havde tiltænkt økonomiudvalget en stærkere placering over for borgmesteren, så kunne vi måske nok se

nogle positive træk i det. Der kan også ud fra administrative hensyn være noget, der taler for det. På den anden side må vi jo nok erkende, at hvis det er således, at man reelt trækker afgørelsen fra de enkelte udvalg over i økonomiudvalget, så får man færre inddraget i den umiddelbare beslutningsproces, og det vil vi se på med nogen skepsis.

Det var nok ønskeligt, hvis man fik en ordning, ikke alene for økonomiudvalgets vedkommende, men måske også for andre udvalgs vedkommende, men det er nok vigtigst for økonomiudvalget med en såkaldt observatorstatus, således at partier eller grupper, der ikke var repræsenteret i udvalget, havde mulighed for at overvære moderne og på den baggrund få et mere umiddelbart informationsgrundlag. Jeg er bekendt med, at ordningen i hvert fald praktiseres, og det var ønskeligt, hvis man gjorde den mere generel.

For det tredje vil jeg gerne knytte nogle bemærkninger til den debat, der har været om borgmesterens stilling.

Uanset om det drejer sig om en kommune, hvor der blot er en enkelt borgmester, eller det drejer sig om en kommune, hvor der er indtil flere borgmestre, vil vi gerne pege på to forhold. Det ene forhold er selvfølgelig dette, at hvis et flertal i en kommunalbestyrelse har vedtaget i overensstemmelse med reglerne, at sådan og sådan skal det være, så skal borgmesteren også erkende, at han ikke sidder som lovgivende eller besluttende myndighed, men sidder som udøvende myndighed og derfor også har pligt til at udføre det, som flertallet nu efter de gældende bestemmelser rent faktisk har vedtaget. Men vi ønsker at tilføje, set ud fra en lidt anden synsvinkel, at man også skal være opmærksom på, om den pågældende borgmester ikke somme tider går ud over sine beføjelser og måske reelt tiltager sig større indflydelse, end der er tiltænkt ham i lovgivningen. Det er i hvert fald et spørgsmål, vi gerne vil være med til at se nærmere på i udvalget.

For det fjerde er der spørgsmålet om en aflønningsordning. Retsforbundets gruppe har endnu ikke taget stilling til, hvilken løsningsmodel vi vil vælge. Men vi vil dog gerne allerede her give udtryk for, at vi på den ene side synes, at der skal være tale om en rimelig aflønning af folk, således at de af samme grund i hvert fald ikke afstår fra at deltage i kommunalt arbejde. På den anden

[Flygaard]

side skal man også, som adskillige andre ordførere har været inde på det, være opmærksom på, at der ikke fastsættes sådanne aflønningsvilkår, at det bliver eftertragtede ben, så man i for høj grad får det, man vil kalde levebrødspolitikere på kommunalt plan.

Jeg er i øvrigt enig i de betragtninger, mange ordførere har gjort med hensyn til lovforslagets omfang, at det nok vil kræve et betydeligt udvalgsarbejde. Retsforbundet vil gerne tilsige sin medvirken til, at dette udvalgsarbejde kan få en efter omstændighederne og lovforslagets omfang forholdsvis hurtig behandling.

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

Jeg vil gerne takke ordførerne for en velvillig behandling af de væsentligste dele af lovforslaget. Jeg kan næsten sige, at det var en ubetinget velvillig behandling, det fik.

Jeg vil godt i anledning af et par spørgsmål, der er blevet rejst, erindre om, at baggrunden for forslaget jo er, at der skal være kommunale valg i november 1981. Hvis man i god tid forinden disse valg skal have mulighed for i de enkelte kommunalbestyrelser og amtsråd at tage stilling til, i hvilket omfang man vil udnytte de muligheder, som lovforslaget – hvis det bliver lov – rummer, så skal man faktisk have lovforslaget vedtaget i denne samling. Det er i anledning af bl. a. det spørgsmål, som fru Birthe Nielsen stillede, om, hvorfor det – ja, sådan blev det ganske vist ikke sagt – havde sådan en hast. Det har altså den forklaring, og det er det, der er årsagen til, at forslaget er blevet fremsat, straks efter at udvalgsarbejdet er færdigt, ja, endda før betænkningen er trykt.

Forslaget er i øvrigt i fuldstændig overensstemmelse med en enstemmig indstilling fra udvalget, der har rummet betydelig kommunal ekspertise med en kraftig kommunal repræsentation. Der er i øvrigt indgået mange andre synspunkter i udvalgets overvejelser end dem, de pågældende udvalgsmedlemmer havde. Det er blevet drøftet ved særlige møder og konferencer i de kommunale organisationer. Det er også drøftet ved konferencer, hvor man især har inviteret dem, der repræsenterer de mindre grupper, for at høre de synspunkter, de havde vedrørende hele sagen.

I øvrigt må jeg nok sige, at der næppe er nogen problemkreds, der er blevet diskuteret mere i de direkte berørtes kreds, nemlig kommunalbestyrelsesmedlemmers og amtsrådsmedlemmers kreds, end de problemkredse, forslaget her drejer sig om. Jeg tror nok, man må sige, at der er indgået ualmindelig mange overvejelser og synspunkter i udvalgets arbejde. Det kan man også se af den meget fyldige betænkning, der foreligger. Resultatet er jo ikke blevet, hvad skal man sige, vældig epokegørende.

Det er rigtigt, som flere ordførere har været inde på, at der er en 4–5 hovedforslag om ændringer i lovforslaget. Ellers er det, som bl. a. hr. Tang Sørensen var inde på, i høj grad sådan, at der er tale om præcisering af eksisterende regler, klargøring af dem, at man har puttet praksis ind i lovteksten eller på anden måde i bemærkninger eller betænkning har præciseret, hvordan uklarhederne skulle forstås, hvordan reglerne efterhånden havde udviklet sig. Det er i temmelig høj grad et sådant kodificeringsarbejde, der er foregået.

Det forhold, at betænkningen så direkte og omgående er blevet omsat i et lovforslag – der er en direkte afskrift af lovforslaget i betænkningen – medførte ganske naturligt, at der i fremsættelsestalen blev gjort den bemærkning, at ministeren er indstillet på at vise stor åbenhed over for de synspunkter, der måtte komme til orde fra forskellige sider i folketingssalen. Det vil jeg gerne gentage ved denne lejlighed. Jeg vil da gerne føje til, at jeg ikke mener, at bemærkningerne, der er faldet i dag, kan give anledning til ret mange i hvert fald større ændringer i forhold til lovforslaget, så velvillig som modtagelsen har været.

Jeg vil godt komme med nogle kommentarer til enkelte af de ting, man især har interesseret sig for.

Forståeligt nok har flere ordførere interesseret sig for, hvorfor man nu har foreslået, at udvalgsformændene i de kommuner, der vælger denne mellemform, skulle være faste medlemmer af økonomiudvalget. Det kan der også sættes spørgsmålstejn ved. Min egen personlige opfattelse kan jeg måske tilkendegive ved en senere lejlighed, men der kan godt sættes spørgsmålstejn ved det.

Det fører mig direkte over i en anden problemstilling, som flere har været inde på,

[Indenrigsministeren]

nemlig spørgsmålet om, hvor stærkt økonomiudvalget skal være i en kommunalbestyrelse eller i et amtsråd. Det er klart, at i det øjeblik man beslutter sig for, at udvalgsformænd skal være medlemmer af økonomiudvalget, i al fald i visse kommuner og amtskommuner, så trækker det klart i retning af at styrke et sådant økonomiudvalg over for de øvrige folkevalgte.

Det er min opfattelse, at det er nødvendigt et stykke vej at styrke økonomiudvalgets stilling i primærkommunerne, sådan at det gøres klart, at økonomiudvalget har den koordinerende opgave, den, der hedder at forene den fysiske og den økonomiske planlægning. En bestemmelse i den retning blev indført for amtskommunerne her for nogen tid siden i anledning af, at man fik loven om region- og kommuneplanlægning. Så langt er det sikkert rigtigt at styrke økonomiudvalgenes stilling. Jeg kan måske nok have mine tvivl om det rigtige i at gå længere. Det er sagt i anledning af de bemærkninger, flere ordførere er kommet med, om, at det nok må være rimeligt, at der bliver en fast observatørplads eller mulighed for at være med som observatør i økonomiudvalget, helt åbenbart ud fra den betragtning, at det var dér, de allervigtigste beslutninger passerede igennem, og det var dér, man inden for selve det kommunale råd tog stilling til mange af de virkelig vigtige spørgsmål. Dér samledes trådene.

Jeg er personlig lidt betænkelig ved at være med til at fremme – dér er jeg enig med hr. Flygaard og andre, der har været inde på den tankegang – en yderligere koncentration af indflydelse i økonomiudvalget end den, det er tanken at henlægge til økonomiudvalget i forslaget. Det er rigtigt, at der er visse områder, økonomiudvalget må have det vigtigste ansvar for – økonomien, personaleforhold, administrative forhold, og nu altså også klart koordinering af den fysiske og den økonomiske planlægning – så der kommer heldet over dette meget vigtige område.

Men hvad der kan trække i retning af, at økonomiudvalget bliver et efterbehandlende sagligt organ, der foretager en faglig efterbehandling af andre udvalgs faglige indstillinger, kan jeg godt have mine tvivl om rigtigheden af. Dér er vi nok inde på et område, hvor der må balanceres, sådan at økonomiudvalgene får den styrkelse, de i planlægnings- og den økonomiske styrings interesse

må have, men at vi dermed i alt væsentligt siger stop. Der skal være væsentlige, uafhængige, klare og selvstændige arbejdsopgaver tilbage til de øvrige udvalg, og jeg vil være ked af en udvikling, hvor økonomiudvalgene også på andre områder end dem, der er præciseret i hidtidig lovgivning og lovforslaget her, ligesom skal gøres til mere kvalificerede udvalg, end de andre udvalg er. Jeg har ikke dermed ubetinget sagt nej til at overveje observatørmuligheder, men jeg er altså betænkelig ved den tankegang, som fører til, at man er så interesseret i observatørmuligheder.

Flere ordførere har naturligt været inde på, hvad det er for størrelsesordener, der tænkes på, når der tales om det faste vederlag. Det har udvalget ikke fundet var dets opgave, og det må derfor være rigtigt, at vi drøfter størrelsesordener i udvalget. Jeg går dog ud fra, at detaljer i den forbindelse, som det er lovforslagets hensigt at opretholde, f.eks. det forhold, at indenrigsministeren tager det, om jeg så må sige faktiske ansvar for den konkrete udformning, er det ikke tanken at ændre på. Jeg har ikke hørt ordførere, der har været inde på, at det forhold skulle ændres, men jeg er da naturligvis klar til at diskutere tankegang og størrelsesorden med udvalget. Det er kun rimeligt.

Jeg har i og for sig med de bemærkninger, jeg kom med på et tidligere tidspunkt, svaret på fru Birthe Nielsens spørgsmål om, hvorfor man ikke har sendt forslaget til høring. Jeg kan sige, at det blev drøftet med de to kommunale organisationer, om man ønskede at udskyde fremsættelsen af lovforslaget og så håbe på folketingets velvilje med hensyn til tidsfristen, men det var man ikke interesseret i og indstillet på. Man ville hellere have lovforslaget fremsat, og så kunne jo enhver, som havde bemærkninger at gøre til det, henvende sig til folketinget og gøre sine bemærkninger.

Jeg tror i og for sig også, at jeg har gjort de bemærkninger, som det er rimeligt at gøre i dag, til de betænkeligheder, som hr. Dræbye og andre fremkom med om nogle detaljer i forbindelse med forslaget. Det er nok sådan, at de fleste af de spørgsmål, hr. Dræbye rejste, egner sig bedst til en diskussion eller til spørgsmål og svar i udvalget.

Jeg vil gerne sige til hr. Tyroll, at jeg jo ikke kan forhindre, at hr. Tyroll i stedet for

[Indenrigsministeren]

at tale om de principper, der er nedfældet i forslaget, ønsker at diskutere konkrete politiske emner, som ikke er på dagsordenen i dag, og som jeg ikke har lyst til eller mulighed for at gå ind i en konkret diskussion om.

Det, der er hensigten med lovforslaget, er at sikre det helt åbenbart rigtige, at når et flertal har truffet en beslutning, så er der også sikkerhed for, at den beslutning loyalt bliver udført. Det er det, det drejer sig om, og ikke politisk forfølgelse. At der ikke er tale om politisk forfølgelse eller forsøg på det, kan man jo se alene af det forhold, at det er foreslået, at det i de tilfælde, hvor man går vidt, det vil sige, når der er tale om en eventuel suspension, ganske klart må være et retligt anliggende. Dermed siger man jo ganske klart, at der ikke er tale om, at der skal foretages en politisk vurdering. Der er tale om, at der skal foretages en retlig vurdering af, om der er truffet en lovlig beslutning, som man har nægtet at udføre inden for sit kompetenceområde. Jeg mener ikke, at det kommunale styre kan fungere, hvis ikke man over for de ganske få tilfælde, der er forekommet, eller som kan tænkes at forekomme i fremtiden, kan sikre sig, at der er sådanne lovregler, at man rent faktisk kan få arbejde, der er besluttet, gennemført.

Egon Jensen (S):

Kun nogle enkelte bemærkninger.

Jeg er helt enig med indenrigsministeren i de sidste bemærkninger. Det drejer sig om indenrigsministerens forslag om det kommunale styre, og ikke om spørgsmålet om, hvordan den enkelte skal have fremmet sin sag uden at have flertal for det.

Hr. Henrik Toft sagde noget om, at hermed skabte man ligestilling mellem offentligt ansatte og andre. Jeg vil blot gøre hr. Henrik Toft opmærksom på, at for længere tid siden fik vi gennemført, at alle kunne få erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, hvis de havde det, og diæter ved siden af. Hvis en offentligt ansat efter gældende lov er udvalgsformand, har man ikke de samme muligheder som almindeligt kommunalbestyrelsesmedlem. Jeg siger det, fordi der så tit tales om, hvor favorable vilkår de offentligt ansatte har. Det har de bestemt ikke.

Dernæst en enkelt bemærkning til hr. Tang Sørensen, der sagde, at det var urime-

ligt, at indenrigsministeren kom med forslag om, at der skulle være tale om tvungen borgmesterspension. Må jeg sige det på den måde, at jeg er tilhænger og meget stærk tilhænger af kommunalt selvstyre, men kommunalt selvstyre på ensartede vilkår og ikke en skalten og valten med den enkelte person inden for det offentlige og inden for kommunalt arbejde.

Dræbye (RV):

Jeg er enig med indenrigsministeren i, at observatørordninger, sådan som de har været diskuteret, også kan være et udtryk for, at man flytter magt fra kommunalbestyrelsen, fra kommunalbestyrelsessalen og over til møder for lukkede døre. Den betænkelighed synes jeg det er vigtigt at holde fast ved. Der er redegjort for den i lovforslagets bemærkninger, og jeg synes ikke, at der i sig selv er nogen grund til ikke at være meget omhyggelig med det.

Når indenrigsministeren siger, at med den styrkelse, og det gælder ikke mindst i mellemformskommunerne, som sker af økonomiudvalget, på den måde, at man får udvalgsformændene som faste medlemmer af økonomiudvalget, man styrker den samordnede funktion, ville det være så afgørende en magtkoncentration, at nogle relativt få – det må det ifølge sagens natur være – mindretalsgrupper i kommunalbestyrelsen fik lejlighed til at følge dette udvalgs arbejde, så synes jeg, der er lidt i argumentationen, der halter. Hvis det er udtryk for en magtkoncentration, så gør det ikke så forfærdelig meget, om man nu flytter de par mindretalsgrupper. Så må det oprindelige, det, der er udgangspunktet, nemlig hele konstruktionen med udvalgsformændene i økonomiudvalgene, også være udtryk for en magtkoncentration. Og indvendingen imod en observatørordning rammer måske i sidste ende mere spørgsmålet om udvalgsformændenes placering i økonomiudvalget end selve observatørordningen.

(Kort bemærkning)

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg synes, det var meget, meget interessant at høre hr. Egon Jensen udtale, at han er tilhænger af kommunalt selvstyre, dog således, at det nøje skal fastsættes i henhold til faste

[Askjær Jørgensen]

regler i lovgivningen, at kommunalbestyrelserne bestemmer nøjagtig ens, beslutter sig for nøjagtig det samme. Jeg har aldrig nogen sinde hørt så søgt en forklaring.

Formanden:

Hr. Egon Jensen har ordet for en kort bemærkning – uden at der forhåbentlig dermed indledes en stor kommunalpolitisk debat.

(Kort bemærkning)

Egon Jensen (S):

Overhovedet ikke, men hr. Askjær Jørgensen har åbenbart ikke opfattet, hvad det drejer sig om. Det drejer sig om, at folkevalgte skal have ens vilkår, hvor de end arbejder inden for samme område.

Formanden:

En kort bemærkning til hr. Askjær Jørgensen. Derefter går vi videre i talerrækken.

(Kort bemærkning)

Askjær Jørgensen (FP):

Kun det, at når det pålægges kommunalbestyrelserne at administrere nøjagtig ens, så har det intet som helst med kommunalt selvstyre at gøre.

Tyroll (VS):

Nu siger indenrigsministeren, at jeg tager nogle ting op, som ikke står på dagsordenen. Så vidt jeg har set af det forslag, der foreligger, refereres der til et ganske konkret eksempel, som skulle have nødvendiggjort nogle af de foranstaltninger, som sættes i værk, hvis dette lovforslag bliver vedtaget. Derfor synes jeg absolut, det står på dagsordenen.

Derfor har jeg også fremdraget nogle andre eksempler, der viser, hvordan mindretalsgrupper, der måske i et samarbejde udgør et flertal, kan dække over hinandens aktiviteter med henblik på at omgå vedtagelse. Jeg nævnte Nansensgade fra februar 1975, hvor den daværende konservative borgmester ikke efterkom en enstemmig beslutning om en ændret planlægning for Nansensgadekvarteret, og hvor der var tale om, at man ydermere fra borgmesterens side fik lusket forskelligt kontorbyggeri igennem på trods af den intention, der var kommet til udtryk i borgerrepræsentationen. Det viser helt klart, at et

flertal kan fortsætte med denne praksis, også efter de bestemmelser, som indenrigsministeren har lagt op til her. Det siges klart i betænkning osv., at det, det drejer sig om, er at vende sådan nogle indgreb imod mindretalsvalgte, det er helt klart dem, det vil komme til at dreje sig om. Hvordan vil mindretal have mulighed for at gøre indsigelser imod og påvirke den misligholdelse, som finder sted fra flertalsgruppers side? Det har vist sig rent faktisk, at de ikke har det.

Jeg kunne da godt tænke mig, at indenrigsministeren kommenterede f. eks. denne sag fra Nansensgade, måske ikke nu, men så måske tog den op i udvalget og påviste, hvordan det vil være muligt for beboerne at få deres interesser varetaget, som det én gang er vedtaget enstemmigt i borgerrepræsentationen.

Det, der er tilfældet, er, at man faktisk kunne tage en anden indfaldsvinkel. Man kunne have taget en anden betænkning med ind i arbejdet, nemlig nogle af de intentioner, som dog i et vist omfang kom til udtryk i den betænkning, der er lavet om nærdemokrati, og sige: ja men det kunne da godt være, at der i de tilfælde, hvor en VS-borgmester har grebet ind, var tale om, at ret omfattende lokalinteresser i befolkningen, hos forældre osv., der måtte tilgodeses ved byplanlægningen osv., var blevet tilsidesat. Men det er jo ikke den vej, ministeren har villet gå.

Må jeg sige med hensyn til, at der er lagt op til en retlig behandling i tilfælde af, at man ønsker en borgmester fjernet, at det er jo det rene blålys. Når en indenrigsminister har sanktioneret, at man fjerner en borgmester, så vil jeg faktisk gerne se den domstol, der finder ud af, at det er en urimelig fjernelse af en borgmester. Derfor er det jo det rene blålys. Det er bare noget, der skal lægges oveni for at få det hele til at se lidt mere legitimt ud.

Jeg synes, vi savner mere klare beskrivelser af, hvordan disse interesser er blevet undertrykt i forskellige lokale sager. Man har jo ikke engang villet tage en afstemning om, hvordan byfornyelsen skulle se ud i den sorte firkant. Man har simpelt hen undertrykt debatten om en sådan afstemning i Københavns borgerrepræsentation, hvor man bruger forretningsordenen til at afvise den ene debat efter den anden og dermed undertryk-

[Tyroll]

ke nogle af de demokratiske muligheder, der skulle være.

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

Jeg må gentage, hvad jeg har sagt tidligere, at jeg ikke kan forhindre hr. Tyroll i at tale om konkrete politiske emner i stedet for at tale om det, der er på dagsordenen, nemlig forslag til lov om ændring af de kommunale styrelseslove og den principielle side af sagen. Jeg har ikke til hensigt at indlade mig i noget som helst diskussion med hr. Tyroll i dag eller på noget andet tidspunkt om konkrete sager, der henhører under Københavns kommune.

Jeg kan kun bekræfte, at hr. Tyroll har ret i, at et flertal i en kommunalbestyrelse eller i borgerrepræsentationen kan ændre de beslutninger, der tidligere er truffet. Det kan det, og det er legalt og flertallets ret at gøre sådan.

Jeg har en kort bemærkning til hr. Dræbye, som jeg synes med rette peger på, at hvis der er betænkeligheder ved at etablere en observatørrådning i økonomiudvalget, så er det udtryk for, at økonomiudvalget er på vej til at blive en form for overbyråd. Jeg føjer til: kan noget tilsvarende ikke fremføres, hvis udvalgsformændene er fødte medlemmer af økonomiudvalget? Nå ja, min tøven i stemmen tidligere og de diskussioner, der har været om den del af betænkningen, er udtryk for, at der er noget dér, vi skal være meget opmærksom på. Så har jeg sagt det forsigtigt.

(Kort bemærkning).

Tyroll (VS):

Må jeg sige vedrørende de beslutninger, det drejer sig om i sagen omkring Nansensgade, at dér er der tale om, at man forhaler processen i 2 år, og i mellemtiden forbereder man en helt anden planlægning. Den flertalsbeslutning, der har ligget i 2 år, blev ikke efterkommet i de 2 år og er, så vidt jeg har kunnet se, egentlig ikke efterkommet, så der er ikke tale om en flertalsbeslutning eller en ikke-flertalsbeslutning. Der lå en flertalsbeslutning, som skulle føres ud i livet, og som blev forhalet i 2 år af en konservativ borgmester, dækket ind af socialdemokratisk opbakning osv.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om retsafgifter.

(Lovforslag nr. L 167. Fremsat 12/3 80).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Thomas Have (S):

Lovforslaget om ændring af retsafgiftsloven går i alt væsentligt ud på en mere teknisk præget tilpasning af loven, hvorfor den socialdemokratiske gruppe har bemyndiget mig til at anbefale forslaget til en velvillig behandling i det høje ting.

Ellemann-Jensen (V):

Jeg kan forstå på hr. Thomas Have, at han altså heller ikke rigtig har forstået, hvad dette går ud på.

Det er jo et meget teknisk lovforslag, og fremsættelsestale og bemærkninger synes formuleret til intern brug hos jurister. Hvad man egentlig har af formål med dette lovforslag, står absolut ikke klart. Så jeg vil spørge, om ikke ministeren, der jo i anden sammenhæng har betegnet sig selv som politiker og ikke som tekniker, nu her på jævnt og forståeligt dansk kan forklare, hvorfor man egentlig vil have ændret disse ting.

Hagen Hagensen (KF):

Det kan være, vi skal afvente, hvad ministeren siger, men jeg har nu fattet det på den måde, at her er tale om at gøre en uret god